

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

70. Ders | 5.Şubat.2017, Pazar - Sayfa 1

(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Görüntü, Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

3. KISIM: Resûl-i Ekrem'in Allah Katındaki Üstün Değeri

13. FASIL: Peygamber Efendimiz'in İsimleri ve Bu İsimlerin Faziletleri

Arapça Kaynak sf. 286

Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 481

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFA

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

يَحْمَدُهُ فِيهِ الْاَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ بِشَفَاعَتِهِ لَهُمْ .

٦١٨ - وَيُفْتَحُ عَلَيْهِ فِيهِ مِنَ الْمُحَامِدِ - كَمَا قَالَ ﷺ - مَا لَمْ يُعْطَ غَيْرُهُ^(٢) .

٦١٨ م - وَسَمَّى أُمَّتَهُ فِي كُتُبِ أَنْبِيَائِهِ بِالْحَمَادِينَ^(٣) ؛ فَحَقِيقٌ أَنْ يُسَمَّى مُحَمَّدًا وَأَحْمَدَ .

ثم في هذه الاسمين من عجائب خصائصه ، وبدائع آياته - فن آخر ؛ [و] هو أَنَّ اللَّهَ جَلَّ اسْمُهُ حَمِي^(٤) أَنْ يُسَمَّى بِهِمَا أَحَدٌ قَبْلَ زَمَانِهِ .

وَأَمَّا أَحْمَدُ الَّذِي أَتَى فِي الْكُتُبِ وَبَشَّرَتْ بِهِ الْأَنْبِيَاءُ فَمَنْعَ اللَّهُ تَعَالَى بِحِكْمَتِهِ أَنْ يُسَمَّى بِهِ أَحَدٌ غَيْرُهُ ، وَلَا يُدْعَى بِهِ مَدْعُو قَبْلِهِ حَتَّى لَا يَدْخُلَ لَبْسٌ^(١) عَلَى ضَعِيفِ الْقَلْبِ أَوْ شَكٍّ .

وكذلك محمد أيضاً لم يُسَمَّ بِهِ أَحَدٌ مِنَ الْعَرَبِ ، وَلَا غَيْرِهِمْ ، إِلَى أَنْ شَاعَ قُبَيْلَ وَجُودِهِ - ﷺ - وَمِيلَادِهِ أَنْ نَبِيًّا يُنْعَثُ اسْمُهُ مُحَمَّدٌ ؛ فَسَمَّى قَوْمٌ قَلِيلٌ مِنَ الْعَرَبِ أَبْنَاءَهُمْ بِذَلِكَ ؛ رَجَاءً أَنْ يَكُونَ أَحَدُهُمْ هُوَ . وَاللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ .

Resûl-i Ek-

rem'in, övgünün en üst derecesine vardığını göstermek, âhîret âleminin her yerinde övgüyle anılmasını sağlamak üzere o gün ona "Livâülhamd" (Hamd Sancağı) verilecek, Rabbi onu, kendisine va'dettiği üzere Makâm-ı Mahmûd'a çıkaracak, dünyaya gelmiş ve gelecek bütün insanlara şefâat edeceği için de herkes onu övecektir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin buyurduğu gibi, Allah Teâlâ o makamda, daha önce hiçbir peygambere öğretmediği en güzel hamdü senâyı ona ilhâm edecektir.

Allah Teâlâ peygamberlerine gönderdiği kitaplarda, onun ümmetini "her durumda Allah'a hamdedenler" diye adlandırmıştır.¹ Cenâb-ı Hakk'ın kendisine üstün meziyetler verdiği böyle bir peygamberin Muhammed ve Ahmed adlarını alması ise son derece yerindedir.

Ahmed ve Muhammed Adları Kimseye Verilmedi

Muhammed ve Ahmed isimlerinin, daha önce zikretmediğimiz pek ilgi çekici özelliklerinden biri de, Allah Teâlâ'nın Peygamber aleyhisselâmdan önce hiç kimsenin bu adları almasına müsâade etmemesidir.

İlâhî kitaplarda geçen ve peygamberler tarafından müjdelenen Ahmed adına gelince, Allah Teâlâ ilâhî hikmetiyle, Resûl-i Ekrem'den önce bu adı bir daha başkalarının almasını önlemiş; böylece sağlam bir akla ve isâbetli bir görüşe sahip olmayanların, bir başkasının kullandığı Ahmed adını duyunca zihninin karışmasına meydan vermemiştir.

Muhammed adı da böyledir; ne Araplardan ne başka bir millettten hiç kimse bu adı kullanmamıştır. Resûl-i Ekrem doğmadan bir süre önce, Muhammed adında bir peygamberin geleceği haberi duyulmaya başlayınca,² Araplardan birkaç kişi, beklenen o peygamberin kendi evlâdı olması ümidiyle çocuğuna Muhammed adını koymuştur. Hâlbuki Allah, peygamberliği kime vereceğini herkesten iyi bilir.³

1. Dârimî, Mukaddime 2, nr. 5, 7, 8. Ayrıca bk. İbni Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ, I, 360. Şifâ-i Şerîf Şerhi'nin birinci bölümünde, "Allah Teâlâ'nın Resûl-i Ekrem'i "Şâhit" Diye Nitelemesi ve Onu Övüp Yüceltmesi" bahsinde bu konuyla ilgili rivâyetler vardır bk. I, 90.

2. Yani bu haberi râhipler İncil'den okuyup nakletmeye başlayınca demektir.

3. Bu cümle En'am sûresinin 124. âyetinden iktibas edilmiştir.

وهم: محمد بن أَحْيَحَةَ بن الجُلَاح الأُوسِي ، ومحمد بن مَسْلَمَةَ
الأنصاري ، ومحمد بن بَرَاء البكري ، ومحمد بن سُفْيَان بن مُجَاشِع ،
ومحمد بن حُمُرَان الجُعْفِي ، ومحمد بن خُزَاعِي السُّلَمِي ، لا سَابِعَ لَهُمْ .
ويقال: أول مَنْ تَسَمَّى بِمُحَمَّدٍ مُحَمَّدُ بْنُ سُفْيَانَ . واليمنُ تقول: بل
محمد بن اليَحْمَدِ ، من الأزد .

ثم حَمَى اللهُ كُلَّ مَنْ تَسَمَّى بِهِ أَنْ يَدَّعِي النُّبُوَّةَ أَوْ يَدَّعِيهَا أَحَدٌ لَهُ ، أَوْ يَظْهَرُ
عَلَيْهِ سَبَبٌ يَشْكُكُ أَحَدًا فِي أَمْرِهِ حَتَّى تَحَقَّقَتِ السَّمَتَانِ لَهُ ﷺ ، وَلَمْ يَنَازَعْ
فِيهِمَا .

Araplardan Muhammed adını alanlar şu altı kişi olup yedincisi yoktur: Muhammed ibni Uhayha ibni Cülâh el-Evsî, Muhammed ibni Mesleme el-Ensârî, Muhammed ibni Berâ el-Bekrî, Muhammed ibni Süfyân ibni Mücâşi', Muhammed ibni Humrân el-Cu'fî ve Muhammed ibni Huzâi es-Sülemî. Bunlardan kendisine Muhammed adı ilk verilenin Muhammed ibni Süfyân olduğu söylenmektedir.¹ Yemenliler ise, Muhammed adını ilk alanın Ezd kabilesinden Muhammed ibni Yahmüd olduğunu söylerler.

Cenâb-ı Hak kendilerine Muhammed adı verilen kimselerin peygamberlik iddiasında bulunmasına veya bir başkasının o kimselerin peygamber olduğunu ileri sürmesine yahut o devirde yaşayan birinde olağanüstü bir hâl görünüp de “Acaba beklenen peygamber bu mudur?” diye hakkında şüpheye düşülmesine meydan vermemiş ve sonunda Ahmedîyyet ve Muhammedîyyet sıfat ve alâmetleri hiç kimsenin tartışmayacağı şekilde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemde gerçekleşmiş, bu konuda kimse onu rahatsız etmemiştir.

1. İbni Hallikân bu zâtın, Emevîler devrinin ünlü hiciv şâiri Ferezdak'ın (v. 114/732) dedesinin dedesi olduğunu söylemektedir (Vefeyâtü'l-a'yân [İhsân Abbâs], VI, 98). Bazı kaynaklarda Muhammed adını alanların üç kişi, bazılarında ise daha fazla olduğu kaydedilmektedir. İbni Hacer el-Askalânî bunlardan sadece dördünün adını vermekte, onlardan sadece burada ismi zikredilmeyen Muhammed ibni Adî ibni Rebîa'nın sahâbî olduğunu, diğerlerinin Câhiliye devrinde yaşadıklarını kaydetmektedir (el-İsâbe [Bicâvî], VI, 337).

وَأَمَّا قَوْلُهُ [ﷺ]: «وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللَّهُ بِي الْكُفْرَ» فَفُسِّرَ فِي الْحَدِيثِ . وَيَكُونُ مَحْوُ الْكُفْرِ إِمَّا مِنْ مَكَّةَ وَبِلَادِ الْعَرَبِ؛ وَمَا زُوي^(٢) لَهُ مِنَ الْأَرْضِ ، وَوَعِدَ أَنَّهُ يَبْلُغُهُ مُلْكُ أُمَّتِهِ؛ أَوْ يَكُونُ الْمَحْوُ عَامًّا ، بِمَعْنَى الظُّهُورِ وَالْغَلْبَةِ؛ كَمَا قَالَ تَعَالَى: ﴿لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ﴾ [التوبة: ٣٣].

Yukarıda geçen “Bir adım da **Mâhî**’dir; Allah Teâlâ küfrü (inkârcılığı) benim elimle mahvedecektir.” hadîs-i şerîfinde Mâhî’nin ne demek olduğu da açıklanmıştır. Buna göre, ya küfür Resûlullah henüz hayattayken Mekke’den, Arap diyarından ve Peygamber aleyhisselâma gösterilen yerlerden² büsbütün silinip yok edilecektir; çünkü ona (vefâtından sonra) ümmetinin mülkünün oralara kadar ulaşacağı va’dedilmiştir veya hadisteki **mahv**ın mânası daha genel olup, İslâmiyetin her yerde ve zamanda bütün dinlere ve milletlere hâkim olacağını ifâde etmektedir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: ﴿لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾ “Resûlünü bütün dinlere üstün kılmak için, hidâyet ve hak din ile gönderen O’dur. Müşrikler isterse hoşlanmasın.”³

1. İbni Hallikân bu zâtın, Emevîler devrinin ünlü hiciv şâiri Ferezdak’ın (v. 114/732) dedesinin dedesi olduğunu söylemektedir (*Vefeyâtü'l-a'yân* [İhsân Abbâs], VI, 98). Bazı kaynaklarda Muhammed adını alanların üç kişi, bazılarında ise daha fazla olduğu kaydedilmektedir. İbni Hacer el-Askalânî bunlardan sadece dördünün adını vermekte, onlardan sadece burada ismi zikredilmeyen Muhammed ibni Adî ibni Rebîa’nın sahâbî olduğunu, diğerlerinin Câhiliye devrinde yaşadıklarını kaydetmektedir (*el-İsâbe* [Bicâvî], VI, 337).

2. Resûlullah şöyle buyurmuştur: “Allah Teâlâ benim için yeryüzünü önümde dürüp katladı da, doğusuyla, batısıyla her tarafını gördüm. Ümmetimin mülk ve saltanatı önümde katlanan yerlere kadar varacaktır.” (Müslim, Fiten 19, nr. 2889).

3. Tevbe 9/33; Saf 61/9.

٦١٩ - [وقد ورد تفسيره في الحديث: أنه الذي مُحِيت به سيئات مَنْ اتَّبَعَهُ] (٣).

وقوله: «وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي» أي على (٦٣/ب) زَمَانِي

وقوله: «وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي» أي على (٦٣/ب) زَمَانِي

وَعَهْدِي؛ أي ليس بَعْدِي نَبِيٌّ، كما قال تعالى: ﴿وَحَاتَمَ الْوَعْدِ﴾ [الأحزاب: ٤٠].

“Mâhî” kelimesi, hadîs-i şerîfte, “Resûlullah’a îmân edip izinde gidenlerin günahları yok edilecektir” diye tefsir edilmiştir.

Bir adam Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: “Ey Allah’ın Elçisi! Câhiliye devrinde yaptığımız günahlardan dolayı cezâ görecek miyiz?” diye sordu. Peygamber Efendimiz ona şu cevabı verdi: “Bir kimse iyi Müslüman olursa, Câhiliye devrinde yaptığı günahlardan sorumlu tutulmaz. Bir kimse de İslâmiyet’i bütün gönlüyle benimsemezse, hem İslâmiyet’e girmeden önce hem sonra yaptığı günahlardan sorumlu tutulur.”¹

Amr ibni Âs Müslüman olmaya karar verince Peygamber Efendimiz’in huzûruna çıkarak: “Eski günahlarım bağışlanmak şartıyla sana biat edip Müslüman olacağım.” deyince, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: “Müslüman olmanın daha önceki günahları silip süpürdüğünü; hicret etmenin daha önce işlenen günahları yok ettiğini; haccetmenin, daha önce yapılan günahları ortadan kaldırdığını” söyledi.²

Zâten şu âyet de bunu göstermektedir: “Kâfirlere söyle: yaptıklarından vazgeçerlerse, geçmiş günahları bağışlanacaktır. Ama tekrar inkâra dönecek olurlarsa, ilâhî yasa gereği öncekilerin başına gelenler gözlerinin önündedir.”³

Peygamber Efendimiz’in: “Benim bir adım da **Hâşir**’dir; ben peygamber olduktan sonra insanlar benim ardımda toplanacaktır” hadisinin anlamı, benden sonra peygamber gelmeyeceği için, insanlar bana tâbi olacak demektir. Zâten Allah Teâlâ da ﴿وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَحَاتَمَ النَّبِيِّنَ﴾ “O Allah’ın Elçisi’dir ve bütün peygamberlerin sonuncusudur.”⁴ âyetiyle bunu ifâde buyurmuştur.

1. Buhârî, İstîtâbe 1, nr. 6923; Müslim, İmân 189, nr. 120.

2. Müslim, İmân 192, nr. 121. Ayrıca bk. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, IV, 198, 204, 205.

3. Enfâl 8/38.

4. Ahzâb 33/40.

وَسُمِّيَ عَاقِبًا؛ لِأَنَّهُ عَقَبَ - عَلَيْهِ السَّلَام - غَيْرَهُ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ .

٦٢٠ - [وفي الصحيح: «أَنَا الْعَاقِبُ الَّذِي لَيْسَ بَعْدِي نَبِيٌّ»]^(١).

وقيل: معنى «على قديمي» أي: يُحْشَرُ النَّاسُ بِمُشَاهَدَتِي؛ كَمَا قَالَ تَعَالَى:
﴿لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾ [البقرة: ١٤٣].

[وقيل: «على قديمي» على سابقتي؛ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿أَنْ لَهُمْ قَدَمٌ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ [يونس: ٢].

Resûlullah Efendimiz diğer peygamberlerin ardından geldiği ve son peygamber olduğu için kendisine “Âkîb” adı verilmiştir.¹ Nitekim *Sahîh-i Müslim*’deki bir rivâyete göre “Ben kendisinden sonra peygamber gelmeyen Âkîb’ım” buyurmuştur.

Bu gerçeği Resûl-i Ekrem Efendimiz bir başka hadisinde: “Ben peygamberlerin sonuncusuyum; benden sonra peygamber yoktur.” diye ifâde buyurmuştur.²

Konumuzla ilgili olup yukarıda geçen hadisteki “Ben peygamber olduktan sonra insanlar benim ardımda toplanacaktır” ifâdesinin “insanlar kıyâmet gününde benim gözümün önünde toplanacaktır” demek olduğu da söylenmiştir. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm’de de: ﴿لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾ “Böylece, siz bütün insanlara şâhit olasınız, Peygamber de size şâhit olsun.” buyurulmuştur.³

Kur’ân-ı Kerîm’deki bu ifâdenin tamamı şöyledir: “Böylece, siz bütün insanlara şâhit olasınız, Peygamber de size şâhit olsun diye sizi ölçülü, dengeli ve adâletli bir ümmet yaptık.”

Bu ifâdeyi şöyle anlayanlar da olmuştur: “İnsanlar, Ben kabrimden kalktıktan ve mahşerde yerimi aldıktan sonra toplanacaktır. Allah Teâlâ, biraz önce zikredilen hadîs-i şerîfin metninde geçen “**kadem**” kelimesini Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle kullanmıştır: ﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَهُمْ قَدَمٌ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ “İman edenlere de, dürüst olmaları ve iyi işler yapmaları sebebiyle Rableri katında **herkesten daha ileride** bulunduklarını müjdele.”⁴

1. Ebû Dâvûd, Fiten 20, nr. 4252; Tirmizî, Fiten 43, nr. 2219.

2. Müslim, Fezâil 125, nr. 2354.

3. Bakara 2/143.

4. Yûnus 10/2.

وقيل : «على قَدَمي» أي قُدَّامي ، وَحَوْلِي ؛ أي يجتمعون إليَّ يوم القيامة .

وقيل : «على قَدَمي» على سُنتي .

ومعنى قوله : «لي خمسة أسماء» قيل : إنها موجودة في الكتب المتقدمة ، وعند^(٢) أولي العِلْم من الأمم السالفة ، والله أعلم .

٦٢١ - وقد رُوي عنه ﷺ : «لي عشرة أسماء»^(٣) وذكر منها : ﴿طه﴾ و﴿يس﴾ ؛ حكاها مكي .

وقد قيل في بعض تفاسير^(٤) ﴿طه﴾ : إنه يا طاهر ! يا هادي ! وفي ﴿يس﴾ يا سيِّد !^(٥) حكاها السُّلَمي عن الواسطي ، وجعفر بن محمد .

“Ben peygamber olduktan sonra insanlar benim ardımda toplanacaktır” ifâdesini “insanlar kıyâmet gününde (şefâat etmemi isteyerek) benim önümde ve etrafımda toplanacaklardır” şeklinde anlayanlar olduğu gibi, “Kıyâmet gününde Müslümanlar, dünyada sünnetime bağlılıkları ve bana itâatleri ölçüsünde yakınımda olacaklardır” diye anlayanlar da vardır.

Hadîs-i şerîfteki : “**Sadece bana ait olan beş (ünlü) ismim vardır**” cümlesini şöyle anlayanlar da olmuştur: Bu beş isim, benden önce gönderilen (Tevrât ve İncil gibi) ilâhî kitaplarda da mevcuttur; bunları geçmiş milletlerin âlimleri de bilir. Daha doğrusunu Allah bilir.

Peygamber Efendimiz'in Diğer İsimleri

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in bir hadisinde: “Benim on ismim vardır” buyurduğu ve bunlardan “Tâ Hâ” ve “Yâ Sîn” isimlerini zikrettiği de rivâyet edilmiştir. Bunu Ebû Muhammed Mekî bin Ebî Tâlib (v. 437/1045) nakletmiştir.¹ “Tâ Hâ” hakkında yapılan tefsirlerden birinde şöyle denmiştir: “Tâ Hâ: Yâ Tâhir,² yâ Hâdî³ demektir. Yâ Sîn de yâ Seyyid demektir.” Bu görüşü sûfî müfessir Ebû Abdurrahman es-Sülemî (v. 412/1021); sûfî âlim Ebû Bekir el-Vâsıtî⁴ (v. 312/924) ile Hz. Hüseyin'in torunlarından Ca'fer-i Sâdık'tan (v. 148/765) nakletmiştir.

1. Bu konuya “Allah Teâlâ'nın Resûl-i Ekrem'in yüce değerine yemin etmesi” başlığı altında temas edilmiş ve dipnotta şöyle denilmiştir: Resûl-i Ekrem'in böyle bir şey söylediğine dâir güvenilir bir rivâyet yoktur. “Tâ Hâ”, “Yâ Sîn” gibi harfler Kur'ân-ı Kerîm'de yirmi dokuz sûrenin başında yer alır. Bu harflere “bağımsız ve ayrı harfler” anlamında “hurûf-ı mukattaa” veya “mukattaât” denir. Bu harfler Kur'an'ın sırlarından birer sırdır. Onların belli bir anlamı olup olmadığı bilinmemektedir. Öte yandan muhtelif eserlerde Resûl-i Ekrem'in 500 kadar isminden söz edilmektedir (Aliyyü'l-Kârî, Şerhu's-Şifâ, I, 74).

2. Her türlü günah ve ayıptan arınmış demektir.

3. Doğru yola, her hayra götüren demektir.

4. Ebû Bekir el-Vâsıtî hakkında bilgi için bk. I, 109.

٦٢٢ - وذكر غَيْرُهُ: «لي عشرة أسماء» فذكر الخمسة التي في الحديث الأول؛ قال: «وأنا رسول الرحمة، ورسول الراحة، ورسول الملاحم».

٦٢٢ م- وأنا الْمُقَفِّي^(١)، قَفَّيْتُ النَّبِينَ^(٢).

Ebû Muhammed Mekki bin Ebî Tâlib'den bir başkası da: “Benim on ismim vardır.” şeklindeki rivâyeti naklederek önce yukarıdaki hadiste geçen beş ismi zikretmiş, ardından da “Ben rahmet peygamberiyim (**Resûlü'r-rahme**); ben külfeti kaldırıp rahata erdiren peygamberim (**Resûlü'r-râha**); ben cihâd peygamberiyim (**Resûlü'l-melâhim**, **Resûlü'l-melhame**);⁵ ben **Mukaffi'yim**, diğer peygamberlerin ardından gelenim; bir adım da **Kayyim**'dir” buyurmuştur.

“Ben rahmet peygamberiyim” hadisindeki “**Resûlü'r-rahme**” ifâdesi; rahatâ erdiren, bu ümmetten zorluğu kaldıran demektir.

“O Peygamber, daha önce üzerlerinde bulunan ağır yükleri indirir, sırtlarındaki zincirleri çözer”⁶ âyeti işte bunu dile getirmektedir.

Âyet-i kerîmedeki bu mecâzî anlatımla, Kitâb-ı Mukaddes'te insanların sorumlu tutulduğu bazı ağır yükümlülükleri Resûlullah'ın kaldıracağı haber verilmektedir. Nitekim Resûl-i Ekrem: “Ben Yahudilik ve Hristiyanlıkla değil, müsamahakâr hanîf diniyle gönderildim.” buyurmuştur.¹

“Ben rahmet peygamberiyim” hadisini “Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik.”² âyet-i kerîmesi de ifâde etmektedir:

Şu hadis de aynı anlamdadır: “Ey insanlar! Ben âlemlere hediye edilmiş rahmet peygamberiyim.”³

5. Bazı rivâyetlerde “Resûlü'l-melhame” şeklinde geçmektedir (İbni Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, I, 105).

6. A'râf 7/157.

1. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, V, 266.

2. Enbiyâ 21/107.

3. Dârimî, *Mukaddime* 3, nr. 15; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezullah), III, 223, nr. 2981; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 91, nr. 100; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 257; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahîha*, I, 882-886, nr. 490.

Kayyim

“Kayyim”, bütün hayırları, faziletleri toplayan demektir. Bazı eserlerde böyle kaydedildiğini gördüm; fakat bunu bir hadis âliminden rivâyet etmedim. Kayyim kelimesinin doğrusunun “**Kusem**” olduğunu düşünüyorum. Nitekim bunu daha sonra Ebû İshâk el-Harî'î'den⁴ (v. 285/899) naklen zikredeceğiz. Kayyim'in, Kusem'in tefsiri olması daha uygundur.

Kayyim ismi, ilâhî kitaplarda da geçmektedir. Dâvûd aleyhisselâm:

“Allahım! Uzun bir aradan sonra dini yeniden canlandıracak olan Muhammed'i insanlara gönder.” diye duâ etmiştir. Buna göre “Kayyim”, canlandıran anlamına gelmektedir.

Tefsir ve kırâat âlimi Ebû Bekir en-Nakkâş (v. 351/962), Resûlullah salallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir:

“Benim Kur'ân-ı Kerîm'de geçen yedi ismim şunlardır: **Muhammed, Ahmed, Yâ Sîn, Tâ Hâ, Müddessir,¹ Müzzemmil² ve Abdullah.**”

Ashâb-ı kirâmdan Cübeyr ibni Mut'im radiyallahu anhin rivâyet ettiği hadise göre ise Resûl-i Ekrem şöyle buyurmuştur:

“Benim altı ismim vardır: Muhammed, Ahmed, **Hâtim, Âkîb, Hâşir, Mâhî.**”

٦٢٣ - «وَأَنَا قَيِّمٌ»^(٣) وَالْقَيِّمُ: الْجَامِعُ الْكَامِلُ؛ كَذَا وَجَدْتُهُ ، وَلَمْ أَرَوْهُ .
وَأَرَى أَنَّ صَوَابَهُ قُتِّمٌ - بِالنَّاءِ - كَمَا ذَكَرْنَاهُ بَعْدَ عَنِ الْحَرَبِيِّ؛ وَهُوَ أَشْبَهُهُ
بِالتَّفْسِيرِ .

وقد وقع أيضاً في كتب الأنبياء: قال داود عليه السلام: اللهم! ابْعَثْ لَنَا
محمداً مُقَيِّمَ السَّنَةِ بعدَ الفَتْرَةِ؛ فقد يكون القَيِّمُ بمعناه .

٦٢٤ - وَرَوَى النَّقَّاشُ عَنْهُ ﷺ: «لِي فِي الْقُرْآنِ سَبْعَةُ أَسْمَاءَ: مُحَمَّدٌ ،
وَأَحْمَدُ ، وَيَسٌ ، وَطَهُ ، وَالْمَدَّثَرُ ، وَالْمَزْمَلُ ، وَعَبْدُ اللَّهِ»^(٤) .

٦٢٥ - [وَفِي حَدِيثٍ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «وَهِيَ سِتٌّ:
مُحَمَّدٌ ، وَأَحْمَدُ ، وَخَاتِمٌ ، وَعَاقِبٌ ، وَحَاشِرٌ ، وَمَاحٍ» .

1. Müddessir, örtüsüne bürünen demek olup, aynı zamanda Kur'ân-ı Kerîm'in 74. sûresinin de adıdır.

2. Müzzemmil de örtüsüne bürünen demek olup, o da Kur'ân-ı Kerîm'in 73. sûresinin adıdır.

٦٢٦ - وفي حديث أبي موسى الأشعري ، أنه كان ﷺ يُسَمِّي لَنَا نَفْسَهُ
أَسْمَاءً ، فيقول : «أَنَا مُحَمَّدٌ ، وَأَحْمَدُ ، وَالْمُقَفِّي ، وَالْحَاشِرُ»^(٥) ، وَنَبِيَّ
التَّوْبَةِ ، وَنَبِيَّ الْمَلْحَمَةِ ، [وَنَبِيَّ الرَّحْمَةِ]^(٦) .

ويروى : «الْمَرْحَمَةُ» و«الراحَةُ»^(٧) .

وكلُّ صحيحٍ إن شاء الله .

ومعنى «الْمُقَفِّي» معنى «العاقِب» .

وَأَمَّا نَبِيُّ الرَّحْمَةِ ، وَالتَّوْبَةِ ، وَالْمَرْحَمَةِ ، وَالراحَةُ فَقَدْ قَالَ تَعَالَى : ﴿وَمَا
أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ [الأنبياء : ١٠٧] . وكما وصفه بأنه يزكيهم
ويعلمهم الكتاب والحكمة . ويهديهم إلى صراط مستقيم . ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ
رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [التوبة : ١٢٨] .

3. Ebû Mûsâ el-Eş'arî hakkında bilgi için bk. I, 137.

4. “Nebiyü't-tevbe”, kendisi vasıtasıyla birçok Müslüman'ın tövbe ettiği peygamber anlamındadır. Eski ümmetlerin tövbesi pek zahmetli olduğu hâlde, onun ümmetinin tövbesi, işlediği günaha pişmanlık duymak sûretiyle ifâ edilmiş olmaktadır. “Nebiyü't-tevbe” çok tövbe eden peygamber anlamına da gelebilir. Çünkü Resûl-i Ekrem Efendimiz günde yetmiş veya yüz defa tövbe ettiğini söylemiştir (Buhârî, Daavât 3; Müslim, Zikir 42).

5. Bu isim aşağıda ele alınacaktır.

6. Müslim, Fezâil 126, nr. 2355.

7. Âkîb, son peygamber, peygamberlik kapısını kapatan demektir.

8. Enbiyâ 21/107. Peygamber Efendimiz'in şu hadîs-i şerîfi de bu mânâyı ifâde etmektedir: “Ey insanlar! Ben âlemlere hediye edilmiş rahmet peygamberiyim.” (Dârimî, Mukaddime 3; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* [İvezullah], III, 223; Hâkim, *el-Müstedrek* [Atâ], I, 91, nr. 100; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 257; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdîsi's-sahîha*, I, 882-886, nr. 490).

9. Âl-i İmrân 3/164; Cuma 62/2 ve Bakara 2/129'a işaret edilmektedir.

10. Nisâ 4/175 ve Mâide 5/16'ya işaret edilmektedir.

1. Tevbe 9/128.

Ebû Mûsâ el-Eş'arî³ radiyallahu anh şöyle demiştir:

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize isimlerini sayar ve şöyle buyururdu: “Ben Muhammed'im, Ahmed'im, **Mukaffi'yim**, Hâşir'im, **Nebiyü't-tevbe**,⁴ **Nebiyü'l-melhame**⁵ ve **Nebiyü'r-rahme**'yim.”⁶ Nebiyü'r-rahme yerine **Nebiyü'l-merhame** ve **Nebiyü'r-râha** ifâdelerini rivâyet edenler de olmuştur. Bu rivâyetlerin hepsi de inşallah sahîhtir.

Mukaffi ismi de Âkîb mânasındadır.⁷

Ümmet-i Merhûme

Nebiyü'r-rahme, Nebiyü't-tevbe, Nebiyü'l-merhame isimlerine gelince; Allah Teâlâ Resûl-i Ekrem hakkında “Biz seni âlemlere yalnız rahmet olarak gönderdik.”⁸ buyurmuş, onları günahlarından temizleyen, onlara Kitabı ve hikmeti öğreten⁹, dosdoğru bir yola ileten¹⁰ ve “müminlere karşı çok şefkatli ve çok merhametli”¹ bir peygamber olduğunu belirtmiştir.